

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—No. 647.

CHICAGO, ILL., dne 5. februarja (February 5), 1920.

LETO—VOL. XV.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone, Lawndale 2407

HENRIK STROEBEL:

EDUARD BERNSTEIN.

Dne 6. januarja je Eduard Bernstein dopolnil sedemdeseto leto svoje starosti. Toda častiljiva starost ni nikakor povzročila, da bi zmrznil njegov temperament in ni niti najmanje zatrla njegove bojevitosti. In prav zato, ker ne more Bernstein danes pripadati ne eni ne drugi izmed obeh velikih socialističnih bojnih skupin v Nemčiji, ni nevarnosti, da bi moglo njegovo orožje zarjaveti. Prav danes je prav toliko zastarele nespametnosti in najmodernješe konfuzije (ki se seveda pogostoma, če se natančneje pogleda, izkaže kot zelo stara zmedenost), s katerima se je treba bojevati, da je Bernstein izven vsake izkušnje, da bi užil večer svojega življenja v pokojnosti.

Bernstein in za pet let mlajši Kautsky sta si danes po njiju političnem naziranju zelo blizu, dasi pripada Bernstein formalno zopet desnosoocialističnemu krilu, Kautsky pa neodvisni socialni demokraciji. Kajti Bernstein, ki je bil pred vojno član "Socialističnega delovnega združenja" in potem "neodvisen", se nikakor ni vrnil skesan v krilo desničarskih socialistov. S svojim članstvom v obeh organizacijah je hotel le demonstrirati za ponovno združitev in je šele tedaj opustil svojo zvezo z "Neodvisno socialno demokratično stranko v Nemčiji", ko je ta sklenila, da ne more biti njen član, kdor pripada "Socialno demokratični stranki v Nemčiji". Kljub tej organizatorični preselitvi je Bernstein ostal, kar je bil med vojno. In ker so tudi desničarski socialisti, vsaj kolikor prihaja v stranki vladajoči birokratični aparat v poštev, kljub revoluciji na znotraj ostali, kar so bili, ni mogel Bernstein v Socialno demokratični stranki Nemčije postati domač. Njegov pošten in pametni govor o vprašanju krivde in o mednarodni politiki, katero naj bi zasledovala nemška republika, na weimarskem zboru je naletel na nevoljo in pusto nerazumevanje, in njegovi članki v "Vorwärtsu", ki sledijo enaki tendenci, so še vedno prerokov glas v puščavi. Seveda se tudi Kautskyju ne godi bolje v Neodvisni stranki. Medtem ko učinkuje v Noskejevi stranki še vedno nacijsocialistično vojno okuževanje in poburjavazneno naziranje, prevladuje v politiki neodvisnih vse preveč revolucionarna romantika, ki prenaša boljše vizem brez kritike v zapadno evropske razmere. Toda Lenin in njegova specifična ruska doktrina ne more nikakor dolgo vz-

trajati v zapadni Evropi, katere neprimerno bolj razvito gospodarsko življenje je našlo svoj primerni gospodarsko politični sistem v marksizmu, ne v marksizmu, kakor ga tolmači Lenin, ampak kakor ga razumeta Kautsky in Bernstein.

Toda ni li čudno, da sta se Bernstein in Kautsky, ki sta veljala pred petnajstimi leti za duševna antipoda in teoretična nasprotja, danes primaknila politično v tako sosedstvo? Kajti Bernstein je bil vendar oče nemškega teoretičnega revizionizma, in Kautsky njega strastni nasprotnik. No, niti Bernstein niti Kautsky se ni izpremenil. Oba sta ostala zvesta vsak svojemu temeljnemu naziranju in bistvu. Če se bojujeta danes vendar ramo od rami, ju ni spojil nikakršen čudež, ampak ogromni preobrat svetovne vojne, ki je izzval najčudovitejše premaknitve, ki je zravnal hribe in izpolnil doline, ki je s širokimi prepadi ločeno prostorno zblížal. Toda kar smo v sliki izrazili, naj z mislijo razložimo.

Bernstein je svoje pomisleke proti Kautskiji smeri pred dvajsetimi leti izrazil v svojih "Predpogojih socializma". Tam je analiziral gospodarske gonilne sile in socialne razvojne tendence družbe in pri tem prišel do rezultata, da je socialni napredek navezan na postopno preoblikovanje gospodarskega življenja, da se more kapitalistični sistem premagati le korak za korakom s poddržavljenjem in komunaliziranjem obratov in z razširjenjem združne produkcije. Zato je svaril pred precenjevanjem političnih revolucij in je polagal glavno težo socialističnega dela na prakso socialno reformativnega delovanja, strokovnega in združnega učinkovanja. Kakorkoli je bila ta Bernsteinova kritika dobro zamišljena in kakor malo je hotela služiti plitkosti in oslabitvi proletarskega gibanja, je moral vendar v svojem učinku izgledati kakor podpora tistega pustega "samostrokovnjaštva" in prilagajajočega se štreberskega salonskega socializma, ki se je že tedaj neprijetno opazal in je po izbruhu vojne dosegel dobo svoje najvišje konjunktore. Kautsky in kar nas je bilo drugih na levem krilu smo zategadelj nastopili z vso odločnostjo proti Bernsteinovim nazorom v časopisju in na strankinih zbiorih. Bernsteinovi temeljni misli o socialni evoluciji nismo oporekali; le da nismo iz tega izvajali nemožnosti ali neverjetnosti političnih revolucij, ki bi

morale prinesiti tudi bistveno pospešitev socialnega preobraževalnega procesa.

No, medtem ko so se socialisti prepirali o "katastrofalni teoriji", sta svetovni kapitalizem in svetovni imperializem pripravljala največjo katastrofo, ki jo je potem bornirana zloba vojnih zarotnikov na Dunaju in v Berlinu sprožila. Po vsej vzhodni in srednji Evropi je stari režim pometen. V Rusiji ima proletariat diktaturo, v Avstriji in Nemčiji je dosegel vsaj demokracijo in parlamentarno soudeležbo pri vladi. Toda proti uresničenju socializma nastopajo tukaj kakor tam največje zapreke. Zapreke, ki jih je deloma povzročilo popolno gospodarsko opešanje dežel vsled vojne, katerih velik del pa leži tudi v ogromni velikosti naloge same. Če se boljševiški eksperiment enostavnega dekretiranja socializma ni obnesel niti napram skromnim začetkom kapitalizma, ki so posejani po agrarni Rusiji, bi se morala nenadna in nasilna premaknitev neprimerno bolj razvitega in kompliciranega zapadnoevropskega kapitalističnega gospodarstva v socialistično končati z gospodarskim kaosom in z grozno anarhijo. V tem sta Bernstein in Kautsky popolnoma soglašala. Enako tudi v tem, da je sovjetski sistem kot nositelj vse politične moči in vse upravne eksekutive za neskončno bolj občutno in deferencirano gospodarsko strukturo zapadnoevropskih industrijskih dežel enostavna nemogočnost in da more le demokracija zagotoviti prehod v socializem in ga napraviti kolikor mogoče brezbolestnega. Seveda pa soglašata Bernstein in Kautsky tudi v tem, da ne more današnji sistem brezidejnega in breznačelnega potikanja, ki ga uganja iz centra, demokratov in desničarskih socialistov sestavljeni vladni blok (v Nemčiji), nikakor rešiti poloma in zgraditi mostu v bodočnost. Prav zato se bojujeta oba tako strastno za proletarsko združitev, ker more le na proletarsko silo oprta, resnično socialna demokracija prevesti politično revolucijo v zdravo socialno evolucijo.

To dalekosežno soglašanje med Bernsteinom in Kautskyjem bi bilo seveda mogoče, če bi Bernsteinov reformizem pomenil toliko kolikor slaboten oportunizem. Oportunist, politik prilagoditve in konjunktura ni bil Bernstein nikdar. Svojih pomislekov proti zgodovinskemu materializmu Marxove doktrine ni izrekel svojačasno iz oportunizma, ampak ker se mu je zdelo, da je bil popačen, izpremenjen v zgodovinski mehanizem in gospodarski fatalizem. Bernstein je priznal volji, spoznanju, kategoričnemu imperativu moralčnega impulza prav zato večji pomen v svetovnem dogajanju sedanosti, ker ni bil sam po svoji naturi nikakršen oportunista, ampak je stal tako močno pod vplivom socialistične ideologije. In kakor je imel Kautsky prav, ko je odklonil Bernsteinovo kritiko zgodovinskega materializma, kakor so ga pojmovali Marx, Engels in Kautsky sam, z enako pravim

instinktom je Bernstein vendar spoznal nevarnost, ki jo je moral zgodovinski materializem pomeniti plitvim glavam in slabotnejšim značajem. Vojna in z njo porojeni nemški vojni socializem sta podala žalostni dokaz za to. Prav najbolj fanatični zagovorniki zgodovinskega materializma, Cunow in Lensch in drugi so tekom kratkih tednov najsramotneje izpremenili svoje prepričanje. Iz neizprosni nasprotnikov militarizma in imperializma so se izpremenili v navdušene zagovornike nemškega imperializma, nemško-avstrijskega svetovnega gospodstva. Svoj žalostni padec so pa olepšali po zgodovinsko materialistični metodi s tem, da je nemški imperializem zgodovinska potreba! Tako je moral zgodovinski fatalizem pomagati, da so mogli nacionalno socialistični konjunkturni politiki (katerim je podal njih somišljenih Maenisch že v Viljemovi dobi zasluženi naslov vseučilišnih profesorjev) "znanstveno" zakriti svoje izdajstvo socializma.

Medtem ko so tako utrjeni radikalci, kolkovani zgodovinski materialisti kljub vsej navidezno marksistični utemeljitvi svojih socialističnih nazorov pod premagujočim vtiskom prvih nemških zmag dezertirali v tabor imperialistov in nacionalistov, je Bernstein, kritik zgodovinskega materializma, in "ideolog", ostal boljši marksist in globokejši tolmač zgodovine. Bil je pač socialističen ideolog, ki ni tako slabotno podlegel Hindenburgovim strategičnim navideznim argumentom, kakor Lensch, Cunow, Haenisch in tovariši. S čimer je dokazano, da se najboljša metoda ne obnese, če je nima v rokah prava osebnost in da more močan socialističen ethos v kritičnih časih izravnati tudi metodološke pomanjkljivosti.

V časih resne poizkušnje gre za moža, ki stoji za ideje. In kakor pride pri slabotnih ljudeh v takih slučajih nepristnost na dan, se izkaže pri dragocenih osebnostih prav tako gotovo njih plemenita vsebina. Za nekoliko tednov je Bernsteinova nemška vojna legenda zmedla. Toda študij vojnih dokumentov je kmalu poostiril njegov pogled. Neomejena surovost nemškega vojskovanja je do dobrega izprožila Bernsteinovo revolto. Iz sedaj naposled objavljenih nemških aktov spoznavamo, da je bil šef generalnega štaba von Moltke že dne 5. avgusta predložil kancelarju spomenico, v kateri je, sklicevaje se na "brezobzirno politiko nasprotnikov" opravičeval vsako sredstvo, s katerim je mogoče škodovati sovražniku. Že ta spomenica je ukajegovorila o že uvedeni "insurekciji Poljske", o "insurekciji Indije, Egipta in Kavkaza". In ko se je Hindenburgu posrečilo obkoliti Ruse med mazurskimi jezери, so se razširjale strašne vesti o tej bitki, ki so jih navidezno potrjevali Bethmanovi bahavi telegrami, da je prišlo v tej bitki 150.000 Rusov ob življenje. Na nekem sestanku berlinskih poročevalcev se je govorilo o teh

groznih rečeh. In bil je pretresljiv prizor, ko je Bernstein s tresočim glasom izjavil, da obžaluje glasovanje z dne 4. avgusta, ker mu nalaga soodgovornost za dejanja, kakršna so bila storjena ob mazurskih jezerih. Da sta strokovna voditelja Legien in Bauer, ne da bi tajila strašne dogodke, brezčutna kakor gledalca pri gladiatorski bitki, ironizirala Bernsteinov čustveni upor, češ vojna je vojna, je le še svetlejšje pokazalo Bernsteinovo višje človečanstvo, in tem viharneje so se mu naklonile simpatije pravih socialistov.

Tudi danes, sredi revolucionarnih razrednih bojov, v borenju za gospodarsko in moralno preobražanje sveta, udarjajo nasprotja med psevdo-marksističnimi zgodovinskimi materialisti in socialisti, pri katerih se vjema gospodarsko spoznanje z močno moralno voljo, kakor je bilo vedno tudi z Marxom in Engelsom, eno ob drugo. Naj nas zasmehujejo bolševiki in komunisti kot "ideologe", kakor so nekdaj delali Lensch in Cunow, Legien in Bauer, mi vemo, kako prerašča prav pri njih ideologija namišljeni marksizem. In prepričani smo, da se izkaže ideologija humanitete, za katero nastopa Bernstein tudi danes tako neustrašeno, kot močnejša od ideologije nasilstva.

Malcolm Sparkes:

Zgradba novega socialnega reda.

"Verujemo, da bo naša industrija, če dobi potrebno avidevnost, zaupanje in pogum, sposobna, da postane voditeljica na poti predstoječih industrialnih in socialnih izprememb. V daljavi vidimo možnost, da vkujejo v to stavbinsko industrijo Velike Britanije v eno veliko, samo sebe vladajočo demokracijo organizirane javne službe — da združimo prosto iniciativo in podjetniškega duha z najboljšim, kar more podati praktična znanost in raziskava. Nič drugega ne more dovesti duha skupnosti v industriji, tistega duha, ki pomeni ključ vsega produkcijskega sistema, privedi do popolnega razeveta. Nič manj kot to je vredno visokih idealov, ki jih priznava naš industrijski svet."

Te besede niso pobrane iz kakšnega utopičnega sanjarstva o industrialnem raj, ki bi ga bila izdala kakšna propagandna družba, temveč tvorijo del pred kratkim objavljenega poročila, izdelanega od odbora osmih podjetnikov in osmih uslužbencev, ki ga je bil pred nekaj meseci imenoval parlament stavbinskih industrij Velike Britanije. Odbor je bil dobil nalog, da vzame vprašanje znanstvene uprave in znižanja produkcijskih stroškov v uvaževanje, kar naj bi dalo stavbinski industriji sposobnost čim uspešnejše službe.

Diskusiji, ki jo je razvnelo to zanimivo poročilo, je usojeno, da dobi poseben pomen v industrialni zgodovini Anglije, ker je odbor — četudi ne soglasno — spoznal, da se more zaželjeni cilj doseči le kot

soprodukt za javno službo organizirane demokratične kontrole. Preden pa premotrimo dejanske predloge, naj opišemo pomembni zbor, ki je sestavil te predloge.

Parlament nove vrste.

Industrijski svet stavbinske industrije Velike Britanije — ki je bolj znan kot parlament stavbinske industrije — je, dasi je v vladnih aktih vpisan kot navaden "whitneyski svet", v resnici ustanova z višjim stremljenjem. Dejansko je to pionir, ki je pripravil razvoj vsega gibanja v industrialnih svetov. Predvsem gre za načrt dela, ki so ga od vsega začetka podpirale najvažnejše strokovne zveze v stavbinski industriji, preden je bil objavljen Whitneyjev načrt.

Sestavljen je iz 132 članov. Šestinšestdeset jih volijo strokovne zveze, enako število pa zveze podjetnikov. Predsednik je član, nima pa pravice glasovanja.

Program te korporacije je izključno konstruktiven; raziskavanje in poravnavanje sporov je njemu dolokrogu popolnoma odtegnjeno. V nobenem slučaju ne more nastopati kot razsodnik, in če nastanejo kakršnekoli difference, se morajo kakor doslej reševati potom obstoječih posredovalnih oblasti ali pa koncem konca s stavkami ali izpori. Cilj te korporacije je trajno zboljševanje industrije "s pomočjo konstruktivnega genia obeh strank v skupnem posvetovanju". V nasprotju z Whitneyevim načrtom, ki gre "za trajnim zboljšanjem razmerja med podjetnikom in delavcem", izjavlja parlament stavbinske industrije v svoji konstituciji, da obstaja, ker hoče doprinesiti svoj popolni delež "za zgradbo novega in boljšega industrialnega reda" . . . "Industrialni mir se ne more doseči kot rezultat ravnovesja obeh sil, z najvišjim apelnim sodiščem v ozadju. Nastati mora kot neizogiben soprodukt vzajemnega zaupanja, resnične pravičnosti in konstruktivne dobre volje."

Industrialna samouprava.

To še niso vsi znaki, ki dajejo temu načrtu poseben značaj. To je edini industrialni svet, ki je imel dovolj poguma, da je sklepal z večino skupnega sveta, ne pa da bi bil zahteval večino na obeh straneh, kakor je navadno pri Whitneyevih svetih.

To je osnovna izprememba. Whitneyevi sveti, ki obstoje sedaj v več kakor štiridesetih angleških industrijah, so z metodo glasovanja, ki so jo sprejeli, priznali med obema "strankama" v industriji obstoječo barikado kot trajno. Parlament stavbinskih industrij ima namen porušiti to barikado in jo je s priznanja vrednim pogumom in z domišljijo že do gorove meje podrl. Ta parlament nove vrste je odlično za to, da se posvetuje o pomembnih industrialnih predlogih in da jih sprejemajo ali odklanjajo na podlagi njih prednosti ali pomanjkljivosti tisti ljudje, ki prihajajo resnično v poštev, to je tisti ljudje, ki naj take predloge tudi izvrše. Skratka, za ustanovitvijo novega sistema industrialne samouprave gre. Vse vprašanje industrialne kontrole in položaja dela odpira: Znanstveno upravo in znižanje

stroškov; preprečitev nezaposlenosti; zadeve vajencev; izobrazbo in raziskavo preprečenje nezgod i. t. d. Korporacija je že imenovala odbore, ki so v vsakem slučaju sestavljeni iz enakega števila podjetnikov in delavcev, za preiskovanje vseh teh problemov, in sedaj je več kakor tretjina članov zaposlena s tem delom. Prvič v industrijalni zgodovini modernega sveta se odpira v Angliji izglede na veliko industrijo, ki molče skuša spraviti svojo hišo v red in gre za to po najboljši strokovnjaški svet, ki ga je sploh mogoče dobiti. Od delovnega oddelka imenovani vladni uradniki spajajo vsak odbor z vladnim oddelkom, ki prihaja v poštev in sodelujejo kot svetovalci. Tako se ustvarja skoraj neopaženo in brez opevanja nova velika industrijalna tradicija in se hitro polagajo temelji za boljši industrijalni red.

Predstava industrije kot korporacije, ki se sama vlada, in njenih članov kot najsposobnejših izvršujočih in reformirajučih organov, je tako enostavna in obenem tako vabljiva, da potegne ta misel vse za sabo. Stanovanjski odbor, katerega predsednik je delavec, je že dovršil mojstrsko poročilo o delovni ponudbi za vladni stanovanjski načrt. Vzgojevalni odbor je izdelal načrt za izobrazbo in plačo vajencev, ki sta ga sprejela industrijski svet in ministrstvo za delo. Varnostni in blaginjski odbor razvijata praktičen načrt o določbah glede na varnostne naprave pri strojih za obdelovanje lesa, za kurjavo in razsvetljavo delavnic in za varnost stavbinskih odrov in naprav.

Resnica o omejitvi produkcije.

Pred kratkim objavljeno Fosterjevo poročilo o organizirani javni službi v stavbinski industriji pa označuje uvedbo povsem novega poglavja v industrijalnem razvoju Anglije. Zvok nove ideje odmeva preko vsega industrijalnega polja — posmatranje stavbinske industrije kot "velike avtonomne demokracije organizirane javne službe". V tem poročilu izraženi direktni predlogi imajo pa le namen položiti podlago za tako pridobitev.

Odbor je našel štiri glavne faktorje, ki pospešujejo omejevanje produkcije, namreč:

a) Strah pred nezaposlenostjo, ki vpliva seveda na vsakega delavca, da raztegne svoje delo čim dalje mogoče.

b) Nenaklonjenost, da bi se ustvarjal neomejen nadprofit za privatnega delodajalca.

c) Pomanjkanje zanimanja zaradi izključitve od industrijalne kontrole.

d) Nesposobnost pri upravi in pri delavcih.

Odbor predlaga, da se odstranijo te zapreke, da se razvije "duh skupnosti" in da bo delavec iz "vsega srca dajal svoje najboljše".

Odbor predlaga obsežno mrežo odborov za posredovanje dela, ki naj bodo sestavljeni iz enakih delov delodajalcev in delavcev, da se uravna stavbinska aktivnost v zvezi z arhitekti in lokalnimi oblastmi — da se pospeši delavnost v časih slabe zaposlenosti in da se v časih velikih zahtev zadrži nevažne stavke. Ti odbori naj — v zvezi z delavskimi centralnimi organizacijami — organizirajo pravilno pre-

meščanje delavcev na nova delovna mesta po končanem kontraktu.

Odstranitev nezaposlenosti.

Če so na ta način zaposlovanje kolikor mogoče organizira in kontrolira, naj prevzame industrija vse svoje nezaposlene člane kot prvi prebitek k produkcijskim stroškom. Stari grozeči strah pred nezaposlenostjo naj se na ta način z enim udarcem odstrani. Vsi člani industrije se vodijo z enostavno registracijo tako rekoč kot štab ne kakšnega posameznega podjetja, ampak vse industrije. Ta register naj bi ostal omejen na člane strokovnih zvez, zaposlene v industriji, potrebna sredstva pa naj bi pridobivali odbori za posredovanje dela s tedenskim davkom, ki naj bi znašal približno pet odstotkov plačilne liste in ki naj bi ga plačeval vsak podjetnik glavnemu uradu. Sklad naj bi upravljale strokovne zveze v soglasju s predpisi, izdelanimi od parlamenta stavbinske industrije.

Obstoječi državni načrt za posredovanje dela naj se strne z novim načrtom toda sedanje vladne institucije za posredovanje dela naj se nadalje rabijo za upravne namene. Predlaga se, da naj se določi odškodnina za brezposelnega moža z ženo in štirimi otroci izpod 16 let s polno plačo in naj se uvedejo stopnje do polovične plače za neoženjenega moža. Vsak registriran član naj ima nadalje vsako leto teden dni letnega dopusta s polno plačo iz sklada za brezposelne.

Ves načrt je enostaven in zahteva le malo nove mašinerije, da se izvede. Toda če se sprejme, mora biti učinek ogromen. Po nazorih mnogih delavcev bi to izpremenilo vsega duha industrije in ustvarilo novo pojmovanje tovarništva in solidarnosti za skupen cilj.

Dalekosežni predlogi.

Poročilo se zaključuje s tem. Nadalje predlaga omejitev obresti na določen odstotek "odobrenega kapitala", ali ta odstotek je — izvzemši slučaje nesposobne uprave — garantiran. Nadalje predlaga odbor, da naj se vsi lastniki, ki delajo kot obratni vodje, nastavijo s stalno plačo. Višino plače naj revidira odbor za posredovanje dela od časa do časa. Kakor je bilo že navedeno, naj bo ta odbor sestavljen na pol iz podjetnikov, na pol pa iz delavcev.

Naposled naj se prebitki industrije po objavi ne dele, ampak naj se pod kontrolo parlamenta stavbinskih industrij porabijo za skupne službe, za velik razvojni fond vse industrije, za izobrazbo, za popravke in druge koristne svrhe. Javno naznanilo prebitkov naj odpre pot za znanstveno uravnavanje cen v zvezi s pooblaščenimi zastopniki občine.

Vse Fosterjevo poročilo je skratka provokacija stoletne gospodarske in industrijalne tradicije, in dejstvo, da so ga podpisali trije delodajalci in vsi delavski zastopniki odbora, ima gotovo velik pomen. Hrabreče naznanilo novega podjetnega duha je, ki se danes javlja v Angliji, duha, ki potegne v kratkih mesecih lahko vse za sabo . . .

Če objavljamo ta načrt, ne pomeni to, da smo zaljubljeni v to stvar, ampak ker ima gotove zanimivosti in ker je za misleče delavce dobro poznati take poizkuse. Ni dvoma, da ima pisatelj, mr. Sparkes, kakor tudi poročevalec mr. Foster dobre namene. Toda dober namen še ne napravi iz slabe stvari dobre.

Pred vsem je načrt zanimiv, ker kaže, da se bavijo na Angleškem tudi podjetniški krogi z novimi vprašanji, ki jih je porodil čas in spoznavajo, da so gotove reforme neizogibne. Pripravljeni so na kompromise z delavci, in če se zamislimo v dušo kapitalističnega podjetnika, moramo reči, da so z njegovega stališča navedeni predlogi res dalekosežni. Ni čuda če jih bo marsikdo smatral za revolucionarne.

Vendar pa ni v njih nič resnično revolucionarnega, četudi mislijo sestavljalec načrtov, da je. Zlasti pa mora biti vsakemu proučevalcu socialnih razmer jasno, da nimajo nič opraviti s socializmom. Prej bi se lahko reklo, da so vsaj od daleč v sorodu s sindikalizmom, ki je pa bistveno nasproten socializmu.

"Parlament stavbinske industrije" je institucija ene industrije in njegovim članom gredo interesi te industrije po glavi. Za družbo je to brez velikega pomena. S socialnega stališča so interesi vse družbe najvažnejši in stoje pred vsemi drugimi. Vsaka industrija ima le toliko pomena, kolikor more koristiti vsej družbi. Ne za organizacijo posamezne industrije ali vseh industrij, vsake posamezno, ampak za najboljšo organizacijo vse družbe gre, in tej organizaciji se morajo podrediti vse industrije.

Spojitev podjetnikov in delavcev stavbinske industrije za "skupne interese" ali za interese te industrije se lahko smatra za lepo sliko, dasi niti v nje trajnost ne moremo verjeti, ker so interesi kapitalistov vedno različni od delavskih, pa naj se med njimi posreduje, kolikor se hoče. Toda tudi če bi se taka organizacija res obnesla, bi imeli opraviti z interesi ene industrije, katere člani bi najbrže skupno gledali na skupne dobičke, in vsi ostali krogi prebivalstva bi bili odvisni od nje in bi ji morali plačevati tisti tribut, ki bi ga mogla izsiliti iz njih.

Načrt je kratkoviden, ker misli, da se morejo angleške industrijske razmere svojevoljno urediti brez ozira na razmere ostalega sveta. Že vprašanje brezposelnosti, ki se v načrtu tako optimistično rešuje, je veliko bolj komplicirano, kakor si očitvidno predstavljajo predlagatelji. Stavbinska industrija je pač pretežno domača industrija. Pred vsem se bavi s stavbinkimi deli v svoji deželi. Nikakor se pa ne more reči, da mora biti vedno omejena na to, zlasti ne v sedanjem času, ko bo stavbinskih nalog po vsej Evropi toliko, da še nihče prav ne ve, kako se bodo vse rešile. Ali tudi brez obzira na stavbinska podjetja izven svoje dežele je tudi stavbinska industrija odvisna od svetovnih razmer. Kadar je prosperiteta v deželi velika, se več gradi, kakor kadar je ni. Da je ta prosperiteta zelo odvisna od položaja na svetovnih trgih, pa ni treba šele dokazovati, ker je preveč jasno in znano. Zaradi tega ni mogoče doseči nobenega idealnega industrijskega razmerja doma, če

ni to v skladu s svetovnimi razmerami. Socialno vprašanje, katerega del je industrijsko vprašanje, je internacionalno, pa naj je komu internacionalnost sinapatična ali antipatična.

Tega se bo naučila tudi tista Anglija, ki še ne ve, da je tako. Sicer se ne more reči o velikem delu angleških kapitalistov, da ne vedo tega. Le da so doslej večinoma mislili to dejstvo izrabljati na svoj način, namreč tako, da si pribore hegemonijo na svetovnem trgu. Britaniziranje bi na ta način nadomestilo internacionaliziranje. Vse jasneje pa postaja, da ne pojde tako. Vsak poizkus monopoliziranja more le pospešiti konflikte med tekmujočimi državami in provocirati nevarne spore.

Kakor ne bo te nevarnosti konec, dokler se ne najde mednarodna organizacija velikega gospodarstva, tako bodo tudi vse dotlej podobni poizkusi, kakor ga dela "parlament stavbinskih industrij" v Angliji, zanimivi, toda praktično le malo vredni. Njih največja cena bo v tem, da bodo vse jasneje dokazovali nemogućnost rešitve velikih socialnih vprašanj brez izpremembe družabne podlage.

Maksim Gorkij:

Težki dnevi Rusije.

Pri presojanju ruskih razmer je predvsem opaziti skoraj neverjetno pomanjkanje objektivnosti. Povsod gledajo in sodijo sami predsodki, na eni strani absolutna antipatija, na drugi brezpogojna simpatija. Da je taka sodba vedno nezanesljiva, je pač stara stvar in v teoriji bo vsak modernejši človek priznal, da se ne sme tako ravnati. Ali od teorije do prakse je navadno dolga pot in večinoma so interesi močnejši od razuma. Predsodke napram ruskim razmeram je mogoče le tedaj razumeti, če se jemljejo različni interesi v poštev, ki vplivajo v gotovih velikih bolj na instinkt kakor na razum.

Omenjeno pomanjkanje objektivnosti je tudi krivilo, da se jemlje Rusija navadno kot nekakšna petrificirana tvorba, ki je dobila v enem trenutku stalno obliko in se od tedaj sploh ne izpreminja več. Le tako more tudi sodba o Rusiji in njenih zadevah ostati nezipremenljiva, enaka tistemu mnenju, ki si ga je ta ali oni napravil tisti trenotek, ko je v duhu izrekel svojo ljubezen ali svoje sovraštvo.

Nič ni bolj napačnega kakor tako stališče, in prav posebno je napram Rusiji napačno, kajti kdor gleda na to deželo brez strasti, mora spoznati, da se vrši tam več izprememb, kot jih je mogoče temeljito opazovati, da letošnja Rusija že davno ni več lanska, še manj pa predlanska Rusija. Prav tako je praksa boljševizma, sedaj vladajoče sile v Rusiji, letos bistveno različna do one leta 1917. A le, če se jemlje vse to v poštev, si je mogoče napraviti kolikor toliko zvesto sliko, kar je prvi in najvažnejši pogoj, da se črpa pouk iz ondotnih dogodkov.

Prav to je treba v prvi vrsti imeti pred očmi, da je današnja Rusija velika šola, kakršne svet še ni imel, in v tem je tudi največja cena strašnih žrtev, ki jih je pretrpela. Pregovor, da je zgodovina uči-

teljica človeštva ne velja le za preteklo, ampak tudi za tekočo zgodovino, in kdor ima dobro voljo, se iz sedanje ruske zgodovine lahko neizrečno mnogo nauči.

Eno izmed vprašanj, ki imajo izredno važnost za bodočnost, se glasi: Ali so bile metode, katerih so se boljševiki poslužovali v prvih dobah svoje revolucije, dobre in primerne tistim ciljem, ki so jih po svojem mnenju zasledovali?

Ako hočemo na taka vprašanja dobiti pravičen odgovor, se ne smemo obračati do ljudi s predsodki, ne do takih, ki preklinjajo a priori prav to. Med možmi, od katerih se sme pričakovati vsaj velika mera pravičnosti in iskrenosti, je nedvomno Maksim Gorkij, veliki pisatelj, ki se je vedno ravnal le po svojem prepričanju in se ni klanjal ne navzgor iz servilnosti, ne navzdol iz demagogije. Gorkij sodeluje danes z boljševiki na kulturnem polju, dasi sam ni boljševik. Bil je dolgo proti njim v ostri opoziciji in je zaradi tega očutil njih progono. Zaradi svojega sedanjega dela ni zapustil svojega prepričanja, ampak hotel je pomagati tudi v danih razmerah, kolikor mu dopuščajo moči, sicer pa izreka tudi sedaj, da ne odobrava vsega, kar se godi in naglaša svojo opozicijo povsod, kjer mu tako velela vest.

Gorkij je v prvih časih boljševiške revolucije napisal serijo člankov, zaradi katerih je bil njegov list preganjan in zatiran, a kasneje so bili zbrani in dajejo v zbirki živo sliko razmer v Rusiji tistih časov. Prav zaradi pisateljeve objektivnosti imajo ti članki veliko vrednost in lahko služijo kot izvrsten material za studije. S tem namenom predložimo nekatere izmed njih tudi svojim čitateljem.

* * *

“Proletariat je stvarnik nove kulture” — v teh besedah so obsežene krasne sanje o zmagi človeka nad roparsko zverino in domačo živaljo; v boju za uresničenje teh sanj je padlo na tisoče ljudi vseh razredov.

Proletariat vlada sedaj; dosegel je sedaj možnost svoje osvoboditve. Umestno in času primerno je vprašati, kako se izraža to stvarjanje. Z dekreti “vlade ljudskih komisarjev,” s časnikarskimi podlistki, in z ničemer drugim ne. To je literatura, ki jo pišejo “z vilami po vodi”, in četudi so v teh dekretih dragocene misli, vendar ne daje sedanja realnost pogojev za njih uresničenje.

Kaj nam daje revolucija novega, kako je izpremenila zversko rusko naturo, koliko svetlobe prinaša v temo narodnega življenja?

V dobi revolucije smo našli na desetisoč “samosodov” (olepševalen izraz za ličanje). Glejte, kako sodi demokracija svoje grešnike: V okolici Aleksandrovskega trga so vjeli tatu. Množica ga je takoj nabila in priredila glasovanje: S kakošno smrtjo naj bo kaznovan? Ali naj bo ustreljen ali potopljen? Sklenili so, da utope in so vrgli človeka v ledeno vodo. Toda posrečilo se mu je preplavati in zlesti na breg. Eden izmed množice je pristopil in ga ustrelil.

Srednji vek naše zgodovine je bil doba zoprne okrutnosti, toda če se je pod zločincem, obsojenim na vislice, utrgala vrv, so ga tudi tedaj pustili živeti.

Kako vplivajo “samosodi” na naraščajoče pokolenje?

Vojaki vedejo napol ubitega tatu k Mojki, da ga potope. Ves je oblit s krvjo, obraz ima razbit, eno oko izbito. Tolpa otrok ga spremlja, in nekateri izmed njih, vračajoči se od reke, poskakujejo na eni nogi in veselo kriče:

“Potopili, utopili.”

To so naši otroci, bodoči stvarniki življenja. Nizko bodo cenili življenje človeka, a vendar ne smemo pozabiti, da je človek najkrasnejši in najdragocenejši plod prirode, najboljši v vsem vsemirju. Vojna nas je naučila ceniti človeka manje kakor košček svine. Nad tem ocenjevanjem so se pravici ogorčevali, valeči vso krvico na “imperialiste” — koga bomo sedaj dolžili zaradi vsakdanjega zverskega ubijanja ljudi? . . .

* * *

Vsled cele vrste razlogov je pri nas skoraj popolnoma ustavljen tisk in izdajanje knjig in nem se uničujejo najdragocenejše knjižnice druga za drugo. Pred kratkim so mužiki oropali posesti Hudjekova. Obolenskega in cele vrste drugih. Mužiki so si razvozili vse, kar je v njihovih očeh imalo kakšno ceno, po domačijah, toda knjižnice so sežgali, klavirje razbili s sekirami, slike potrgali. Predmeti znanosti, umetnosti, sredstva kulture nimajo cene niti v očeh mestnih ljudi.

Knjiga je najglavnejši pionir kulture in zato, da bi narod dobil modro in pošteno knjigo za pomoč, bi se tipografi lahko odločili na nekatere žrtve — saj imajo sami interes na tem, da se ustvari okrog njih idealno ozračje, ki bi podprlo razvoj in uresničenje njih idealov.

Naši učitelji, Radiščevovi, Černiševskiji, Marksi — duševni stvarniki knjig, so dali svobodo in življenje za svoje knjige. S čem pomagajo sedaj fizični stvarniki knjig, da bi se razvila književnost?

Včasih smo bili ponosni na to, da se je Amerika nekdanj z lastno močjo osvobodila, to se pravi, da je izvedla revolucijo. Danes označuje marsikdo za zločin, kar je še v prav pred kratkim veljalo za veliko krepost.

Čas za praktično presojanje socializma pride tedaj, kadar bo socializem kje v normalnih razmerah upravljal družbo. Take prilike še nikjer ni imel in je tudi sedaj nima. Zato tudi ni prilike za sodbo o socializmu.

Z revolucijo je tako, kakor z vso politiko. Sama na sebi ni ne dobra ne slaba. Vse je odvisno od tega, čemu služi. Revolta za ohranitev sužnosti je bila ničvredna, revolucija, ki je ustanovila svobodo dežele, je bila častna.

Tako zmagujejo klerikalni reakcionarci.

(Od našega poročevalca.)

Dunaj, 28. dec. 1919.

V razgovorih z raznimi politikami iz Ogrske, ki se nahajajo kot begunci na Dunaju, sem izvedel mnogo zanimivih datajlov iz dobe prevrata na Ogrskem, iz dobe vlade komunizma pod vodstvom Bela Kuna. Jasno mi je, da je Bela Kun s svojo prenatrpano potezo škodoval razvoju proletarske stvari v tej deželi. — Zelo poučni so procesi, ki se vršijo na Ogrskem. Kontrarevolucionarji se krvavo maščujejo nad komunisti. Komunisti so tudi postopali s silo in obsojali na smrt, ali v primeru s tem, kar počenjajo sedaj njih klerikalni reakcionarni nasledniki, so bili komunisti naivni otroci, ki so grešili nezavedajoč se več ali manj svojih dejanj.

Bele garde ubijajo . . . bele garde more . . . Najstrašnejša so grozodejstva v Kečkemetu. Sredi novembra so beli gardisti iz privatnih stanovanj aretirali 18 oseb. Njih sorodniki so se zaman trudili, da bi pozvedali, kje so zaprti. Reklo se jim je: odpeljani so kot komunisti in bodo že pravočasno postavljeni pred sodišče. Te dni pa so našli v okolici Orgovamja njih trupla mrtva . . . Isti beli gardisti so nekaj dni potem, ko so odvedli omenjenih 18 "komunistov" napadli zapore državnega pravdnštva v Kečkemetu ter zahtevali izročitev vseh zaprtih komunistov. Vojdja jetnišnice se je sicer branil, ali kljub njegovemu odporu so odpeljali 34 oseb, med njimi profesorja Budayja, advokata Halmoja in predsednika soc. dem. organizacije Bodyja. Vseh 34 so umorili. Nekaj dni potem so napadli beli gardisti vlak, ki je šel v smeri Lajosmisze. Iz njega so odpeljali vse žide med njimi generalnega ravnatelja Neubauerja, trgovca Fodorja, profesorja Nemesa, bančnega uradnika Werthermerja. Vse so umorili. Kakor poroča list "Szozat", so si morali vsi poprej grobove izkopati.

Iz drugih krajev prihajajo podobna poročila. Kontrarevolucija divja.

Hortyjeva vlada seve hiti sedaj z objavljenjem obtožnic proti komunistom, iz katerih seve namenoma ne zveni nič dobrega, sploh nič v prilog komunistom.

13. decembra se je začel velik proces v Budimpešti proti članom nekdanje grupe teroristov in sicer proti Sturcu, Kerekes, Kohnu in Kovaču, ki so pomagali znanemu komunistu Szamuelgonu pri njegovem delu po deželi. Sturz je obdolžen 65 umorov. Kerekes-Kohn 15, Kovacz 5 itd. Vse to je seveda strašno pretirano. Koliko je resnice na obtožbi, bo težko izvedeti, ker se vodijo procesi nadvse pristanski.

O vsem tem vam pišem samo zategadelj, da opozorim naše sodruge, da naj se nikar ne dajo zavesti od besed, ki sicer lepo glase, ki pa utegnejo biti usodepolne. Na Ogrskem se je komunistom posrečilo odvrniti delavstvo od stare poti. S pomočjo proletaria-

ta je zavladal Bela Kun . . . Vsled nezrelosti razmer, je pa morala zavladata sedanja reakcija in strahovlada.

Vsega tega ne bi bilo treba. Zato se nam zdi potrebno zopet in zopet svariti delavstvo.

Važni so časi — dolžnosti vodilnih politikov so danes mnogo večje in težke nego sploh kedaj. Toda premagati jih je treba. V težkih dneh se spoznajo močje.

"Naprej."

J. S. Z.

SKLEP GLAVNEGA ODBORA J. S. Z. V ZADEVI POVRATKA V SOCIALISTIČNO STRANKO, (SOCIALIST PARTY.)

Vsled razmer, ki so tekom vojne nastale v Ameriški socialistični stranki, je bila J. S. Z. moralno prisiljena izstopiti iz imenovane stranke. Razloge za ta korak je navedla springfieldska konferenca slovenske sekcije in pozneje konferenca srbske sekcije v Chicagi. V St. Louisu, Mo., sklenjena protivojna resolucija večine, ki jo je stranka potem vzela za podlago svoje taktike tekom vojne, je podala glavni razlog za ta korak. Naj je večina, ki se je bila izrekla za to resolucijo imela tak namen ali ne, je omenjena resolucija vendar šla v prid centralnim silam in že zaradi tega ni mogla ustrezati socialističnim in demokratičnim nalogam. Povrh pa je ta resolucija tudi ovirala delo J. S. Z. za ustanovitev Jugoslovanske federativne republike v Evropi, ki ga je Zvezi nalagala načelna izjava, sprejeta na ustanovni konferenci v Chicagi, Ill., meseca decembra 1910.

S svojim izstopom iz omenjene stranke ni J. S. Z. imela namena izneveriti se socialističnim načelom in idealom. Storila je ta korak prav zato, ker je bila prepričana, da bi jo vztrajanje v stranki odujilo uspešnemu in smotrenemu delu za resnični socializem. Ker ni izpremenila svojega programa in svojih ciljev, je bilo naravno, da je imela vedno združitev delavstva pred očmi in je zaradi tega tudi računala s tem, da se pridruži stranki, s katero bi ji bilo mogoče sodelovati v smislu teh principov. Želja, da se to zgodi, je postala med našimi sodrugi zlasti tistimi, ki so amer. državljani močnejša, ko so bile po porazu centralnih sil nekatere zapreke odstranjene. Uresničiti se pa ni mogla tako hitro, kakor bi bilo želeli v interesu proletariata, ker so med tem časom nastale nove zapreke. Ruska revolucija in njene posledice so imele velik vpliv na delavsko gibanje po vsem svetu, ali ne povsod dobrega. Tudi v Ameriki je različno pojmovanje ondotnih dogodkov in izvajanje najrazličnejših zaključkov povzročilo vsakovrstne struje in naposled razpad stranke, ki se je razcepila v tri frakcije, vsaka še z raznimi "krili".

O sporih, ki so porodili razkol in mu sledili, je bilo že poročano v Proletarcu. Proces razpadanja še ni kočan in danes je še nemogoče povedati, kdaj in

kje se ustavi. Jasno je seveda, da mora naposled priti do iztreznitve in proletarijat mora spoznati, da ne služi z drobitvijo v brezmočne kose in kosce sebi, temveč le svojim nasprotnikom. Združitev vsega delavstva zahtevajo njegovi interesi, nauk pa mu bodo podal izkušnje, ki jih mora sedaj drago plačevati.

Doslej ni ameriško delavstvo še tako daleč. Razmere so še precej nejasne in se še vedno izpreminjajo. Zaradi tega ne more glavni odbor J. S. Z. prevzeti odgovornosti, da bi v tako meglenem položaju po lastnem prepričanju priporočil članstvu priključitev k tej ali oni stranki s socialističnimi cilji v Ameriki. Ker pa izražajo nekateri klubi željo, da se J. S. Z. pridruži k Socialistični stranki (Socialist Party) v Ameriki, se mora glavni odbor ozirati na te želje, prepuščajoč odločitev članstvu.

Uvažujoč te razloge je prišel glavni odbor na svoji seji dne 17. januarja do sledečih zaključkov:

a) da se članstvo J. S. Z. takoj vpraša, če se želi povrniti v Socialistično stranko?

b) ali naj ostane J. S. Z. še v naprej samostojna?

V ta namen nalaga tajniku dolžnost, da priredi v tem smislu glasovnice.

Zasledujoč politično gibanje in kritično motreč dogodke je prišel glavni odbor J. S. Z. do zaključka, da je izmed vseh frakcij, ki so deloma že prej obstajale, deloma pa nastale izza razkola, Socialistična Stranka vendar še edina, katere program in delo izza vojne se vjema z načelno izjavo naše zveze in katere sedanja taktika je primerna pravim interesom proletariata v Ameriki. Njeno postopanje gre za tem, da združi delavstvo na političnem in gospodarskem polju, medtem ko ga druge frakcije s svojim tesnosrčnim dogmatizmom cepijo in gonijo v naročje kapitalistične provokacije, špionaže in terorizma.

Zato prireja glavni odbor glasovnico v tem smislu, da glasujejo člani lahko za obranitev nadaljne samostojnosti zveze dokler ne bo položaj jasnejši, ali pa za pridružitve k Socialistični Stranki.

Končno zaključuje glavni odbor, da se odpre v času glasovanja v "Proletarcu" diskusija o tej zadevi, katere se smejo udeležiti tudi tisti klubi, ki so nekdanj pripadali J. S. Z., ki pa so izza svoječasnega izstopa iz Socialistične Stranke odstopili izpod njenega odkrilja in bi se želeli vrniti v njeno zvezo.

Glavni odbor J. S. Z.

ZAKLJUČAK GL. ODBORA J. S. S. U POGLEDU POVRAČENJA U SOCIALIST PARTIJU.

Uslijed prilike, koje su nastale tijekom rata u američkoj socialističnoj stranci, bio je J. S. S. moralno prisiljen, da izstupi iz navedene stranke. Razlogi za taj korak bili su navedeni sa strani Slovenske sekcije na springfieldskoj konferenci i kasnije na konferenci srpske sekcije u Chicagu. U St. Louisu primljena protivratna resolucija većine, koju je kasnije stranka uzela za podlogu svoje taktike za vrije-

me rata, dala je glavni uzrok za taj korak. Neka je većina, koja se je izjavila za ovo resoluciju imala ovu namjeru ili ne, ova resolucija je ipak išla u prilog centralnim silama te već po radi toga nije mogla uzadovoljavati socialističkim i demokratskim zahtevima. Povrh svega toga je ova resolucija isto sprečavala rad J. S. S. u pogledu ustrojstva Jugoslavenske federativne republike u Evropi, kojeg je Savezu nalagala načelna izjava primljena na ustanovnoj konferenci u Chicagu, Ill., mjeseca Decembra 1910. godine.

Sa svojim izstupom iz rečene stranke J. S. Savez nije imao namjeru, iznjevjeriti se socialističkim načelima i idealima. Učinio je taj korak baš zato, što je bio uveren, da bi ga ustajanje u stranci odujilo od uspešnog i uvidjavnog rada za pravi socijalizam. Kako nije promijenio svojih programa, bilo je prirodno, da je imao uvijek sjedinjenje radništva na podlozi socialističkih načela pred očima i radi toga je računao sa time, da se pridruži stranci, s kojom bi mu bilo moguće, saradživati u smislu tih principa. Želja, da se to dogodi, postala je medju našim drugovima — naročito onim koji su američki građani, — mončija što su bile po porazu centralnih sila neke zapreke odklonjene. Ostvarati se, pak nije mogla tako brzo kako bi bilo želeti u interesu proletariata, jer su u tom trenutku nastale nove zapreke. Ruska revolucija i njene posledice imali su veliki upliv na radnički pokret po cijelom svijetu, ali ne svuda dobrog. Takodjer i u Americi je različno shvatanje tamošnjih događaja i izvodjenje najrazličnijih zaključaka prouzrukovalo raznovrstne struje i na raspad stranke, koja se podjelila u tri frakcije, a svaka opet u razna "krila".

O sporovima, koji su izazvali rascijep i sledovali mu, bilo je već pisano u Proletarcu. Proces raspadanja još nije dovršen i danas još nije moguće reći, kada i gdje će se ustaviti. Jasno je međutim, da mora se nakraju doći do osvješćenja i proletarijat mora saznati, da s svojim cijepanjem u nemoćne komade i komadiće ne služi sebi, nego jedino svojim protivnicima. Združenje svih radnika zahtjevaju njihovi interesi, a iskustvo koje moraju sada tako skupo plaćati, naučit će ih pameti.

Dosada američko radništvo još nije tako daleko stiglo. Odnosi su još nejasni i još se uvijek mijenjaju. Radi toga nemože Gl. Odbor J. S. S. preduzeti odgovornost, da bi u takom neodređenom položaju po svom iskustvu preporučio članstvu prisajedinjenje ovoj ili onoj stranci sa socialističkim programom u Americi. Kako pak nekoja udruženja izražavaju želju, da se J. S. S. pridruži Socialističkoj stranci (Socialist Party) u Americi, Gl. Odbor mora se obzirati na te želje, ostavljajući članstvu, da reši.

Uvažujući te razloge, Gl. Odbor na svojoj sjednici od 17. Januarja došao je do sledećih zaključaka:

a) Da se članstvo J. S. S. odmah pita, dali se želi vratiti u Socialističku stranku?

b) Ili da ostane J. S. S. i nadalje samostalan?

U tu svrhu stavlja se tajniku u dužnost, da u ovom smislu priredi glasovnicu.

Prateći političko kretanje i motreći kritičke dogodjaje, Gl. Odbor J. S. S. došao je do zaključka, da između svih frakcija, koje su delom i pre postojale a delom nastale izza raspada, Socialistička stranka još jedina, koje program i rad izza rata se slaže s načelnom izjavom našeg Saveza i koje se danje taktike jest pogodno pravim interesima proletariata u Americi. Njeni postupei idu za tim, da služe radništvu na političkom i ekonomskom polju, dok ga među tim druge frakcije sa svojim tesnogrudim dogmatizmom cepaju i gone u naručje kapitalističke provokacije, špijunaže i terorizma.

Zato Gl. Odbor priredjuje glasovnicu u tom smislu, da članovi mogu glasati za očuvanje i nadalje samostalnosti Saveza dok položaj ne bude jasniji, ili pak za prisadjedinjenje ka Socijalističkoj stranci.

Nadalje zaključuje Gl. Odbor, da se otvori za vreme glasovanja u Proletarcu diskusija o toj stvari, u kojoj smeju uzeti učešća takodjer i ona udruženja, koja su nekada pripadala ka JSS., a koja su posle poznatog izstupa iz Socialističke stranke odstupila izpod njenog okrilja i bi htjela, da se opet povrate u Savez.

Gl. Odbor J. S. S.

STRANKA.

Sodrug R. P. bi rad vedel, kako je s Socialist Labor Party, kakšna razlika je med njo in američkim komunisti in kako je s Socialist Party. Da ustrezno želji sodruga, navajamo sledeće:

Socialisti Labor Party je bila ustanovljena pred dobrimi 40. leti. Iz poročila, ki ga je podal njen tajnik Peterson 31. decembra 1916., je razvidno, da je imela stranka 3.185 članov. Od teh je 98 odstotkov inozemcev. Medtem, ko se o njenih načelih ne more reči, da niso socialistična, je njena taktika — zlasti z ozirom na ekonomske organizacije v Ameriki — taka, da socialističnim načelom več škoduje, kako pa koristi. Tej popolnoma zgrešeni taktiki je tudi pripisati, da je ostala pritlikava in da jo v političnem gibanju delavstva v Ameriki nihče ne vpoštevata.

Socialist Labor Party prezira zgodovinski razvoj in razmere, v katerih so se razvile gospodarske organizacije ali unije. To preziranje obstaja v tem, da napada vse ameriške delavske unije, ki niso pod njeno kontrolo, kot zgrešene in kapitalistične, mesto da kritizira v njih le tisto, kar se je v njih vsled gospodarskega razvoja preživelo. Z drugimi besedami: Namesto da agitira in skrbi, da se v teh unijah zbudi razredna zavest in socialistični ideal, poskuša — kakor na drugi strani komunisti, ki zamenjavajo politično akcijo z masno akcijo — razdirati in rušiti delavsko solidarnost in moč.

Socialistična stranka skuša po drugi strani delavce družiti na ekonomskem in političnem polju, ne pa jim diktirati, kakšne taktike se imajo posluževati v bojih, ki se nanašajo na ekonomske organizacije. Socialistina stranka ne agitira proti nobeni gospo-

darski organizaciji delavcev, marveč si prizadeva, da s svojo agitacijo zanese vanje socialistično zavest in jim pomaga v njih gospodarskem boju moralno in materijalno, kjerkoli se ji zdi potrebno in opravičeno. Z drugimi besedami: Ta stranka ne goji nobenega separatizma med delavci.

Ko je bilo svoječasno na dnevnem redu vprašanje, če naj se S. P. in S. L. P. združita, se je jasno pokazalo, katera izmed teh dveh je za združitev in katera ni. Konferenca, ki se je vršila v ta namen v New Yorku, je pokazala, da S. L. P. ni za združenje in solidarnost, ampak za separatizem, ki nima nobene temeljne in pametne podlage, ampak je le kaprica nekaterih fantastov, ki ne marajo vpoštevati ameriških razmer, ampak se drže le teorij, ki so bile izrečene svoječasno izven dežele.

Ko je prišlo namreč svoječasno do tega, da predloži vsaka stran resolucijo, v kateri vtemelji svoje stališče in poda podlago za sporazum, je delegacija S. L. P. podala enostavno odlomek iz stuttgartske resolucije, ki se glasi:

“Da se delavstvo popolnoma osvobodi iz spod duševne, politične in gospodarske sužnosti, sta politična in gospodarska akcija enako potrebni.”

Razvoj kapitalističnega sistema v produkciji, napredujoča koncentracija produktivnih sredstev, pomnožitev delodajalskih organizacij, povečana odvisnost gotovih strok skoraj izključno od buržvazne družbe — vse to bi potlačilo strokovne organizacije, če ne bi bilo v njih zanimanja za nič drugega, kakor za čisto strokovne interese, če bi torej obstajalo v sebičnosti in bi se postavile na stališče takozvanih trade unions in priznale teorijo harmonije med interesi dela in kapitala — na stopnjo popolne impotence.”

Namesto te resolucije je predlagala delegacija S. P. sledečo resolucijo za ameriške razmere:

“Da se delavstvo popolnoma osvobodi iz spon duševne, politične in gospodarske sužnosti, sta politična in gospodarska akcija enako potrebni.

Če se aktivnost socialistične stranke razširi, zlasti v mejah političnih bojov delavstva, da gospodarske organizacije razvijejo v svojih mejah gospodarske boje delavstva, to je v unijah, ima stranka vsled tega enako važno izvrševanje nalog za osvoboditev delavstva. Vsaka teh dveh organizacij ima svoj določen delokrog, ki je odmerjen po svojem delu, in v katerih mejah ima neodvisnost kontrole nad svojo akcijo, toda vedno se razvijajoč krog proletarskega boja razredov, v katerih morejo žeti uspehe le potom skupne akcije in sodelovanja med stranko in strokovnimi organizacijami.

Kot posledica tega, to je če se razmere med unijami in stranko tesnejše, ne da bi se kratilo potrebno edinstvo strokovnih organizacij, bi bili delavski boji uspešnejši in izdatnejši.

Dolžnost stranke in strokovnih organizacij je, da se medsebojno moralno podpirajo in da vporabljajo le taka sredstva, ki pomagajo proletariatu do osvoboditve. Kadar nastanejo med tema dvema

strankama različni nazori z ozirom na gotove vrste taktiko, naj se skuša priti do sporazuma potom diskuzije.

Unije ne morejo izvršiti popolne naloge v bojih za osvoboditev delavstva drugače, kakor če so njih vrste prežete s socialističnim duhom in socialističnim programom. Dolžnost stranke je torej, da pomaga strokovnim organizacijam pri delu za pobudo in zdramitev delavstva ter izboljšanje njihovih družabnih razmer. V svoji parlamentarni aktivnosti mora stranka podpirati zahteve unij.

Konferenca izjavlja, da je razvoj kapitalistične produkcije, povečane koncentracije produktivnih sredstev, porast zvez delodajalcev in odvisnost posebnih strok skoraj izključno na buržvazno družbo — vse to bi potisnilo strokovne organizacije, če ne bi bilo zanimanja za njih interese v ničemur drugemu kakor v interesih korporacijskih strokovnih unij samih, to je v sebičnosti — ter bi zavzeli stališče trade unij in priznali teorijo interesov med delom in kapitalom, do impotence.

Konferenca je mnenja, da bodo unije v stanju voditi uspešnejše boj proti izkoriščanju in potlačevanju sorazmerno s proporcijo njihove združene moči, ker je v tem slučaju njih sistem za izboljšanje delavskih razmer popolnejši in se vsled tega fondi, ki so za take boje potrebni laglje dobe; povrh tega dobe člani tudi jasnejšo sliko o gospodarskem sorodstvu in razmerah in so vsled socialističnega ideala navdahnjeni z večjo ljubeznijo in entuziazmom za svojo stvar."

Ker ni bila v resoluciji naznačena diktatura, ki gre za tem, kako se unije **morajo** upravljati in obnašati v svojem boju, zastopniki S. L. P. niso sprejeli resolucije in tako je končala združevalna konvencija brez uspeha.

Kakor jahajo S. L. pisti svojega "konjička" z ozirom na industrialno formo gospodarskih organizacij in napadajo vsakega, ki to ne sprejema od njih tako kakor oni predlagajo, skličejo se na stuttgartsko resolucijo, tako jahajo svojega "konjička" tudi ameriški komunisti, ki zanikajo vrednost politične akcije in se sklieujejo na moskovski program. Taktika S. L. P. je privedla to stranko v mrtvilo in pozabljenost — taktika ameriških komunistov pa v roke kapitalistične špijonaže, provokacije in terorizma. V tem smislu sta si S. L. P. in ameriški komunisti enaki.

Tajništvo J. S. Z.

Nihče ni menda večji mojster v postavljanju resnice na glavo, kakor naš dični čikaški pater. V svojem lajbžurnalu piše, da propagirajo delavei umor in tatvino. Če hočejo čitatelji njegovega lista izvedeti resnico v zadevi, naj postavijo patrove trditve na noge, pa jo imajo. Kar piše pater v svojem listu, je ravno narobe prav. Postavljati resnico na noge za čitatelje takih listov, kakor je patrov, pa ni lahka reč. Ali tudi patrova čreda bo enkrat spregledala, in bo brala njegove članke s pomočjo ogledala — pravilno.

== J. R. Z. ==

V UVAŽEVANJE.

Jugoslovansko Republičansko Združenje je ustanovilo korporacijo American Jugoslav Commercial Board, Limited, katere namen je izvrševati gospodarske naloge v smislu, kot jih ima tozadevna resolucija, sprejeta na zadnji konvenciji J. R. Z.

Prva zadača te institucije je pomagati rojakom v domovini iz slabega gmotnega položaja, v kolikor se tiče pomanjkanja oblačil, obuval, medicinskih pripomočkov itd. Vseh teh stvari Jugoslavija potrebuje, ker njena produkcija omenjenih vrst blaga nikakor ne zadostuje potrebam ljudstva. Ker je valuta kronam, ki cirkulirajo v Jugoslaviji, silno nizka, ji je tudi nemogoče nakupovati potrebno blago v inozemstvu v toliki meri, kot bi bilo potrebno in primanjkuje zato tudi potrebnega kredita. Te razmere bodo trajale še precej časa. To situacijo izrabljajo brezvestni špekulanti, ki izžemajo jugoslovansko ljudstvo tu v Ameriki pri pošiljanju stvari v domovino in pri tem je občutno prizadet tudi narod doma.

Da se to zlo kolikor mogoče omeji, je gori imenovana organizacija napravila načrt, po katere bo tukajšnjim Jugoslovanom omogočeno nuditi svojcem v domovini izdatno pomoč za sedanje razmere na najlažji in najcenejši način. Korporacija J. C. B. je stopila v stike z zvezo kooperativnih zadrug v Jugoslaviji, oziroma Sloveniji, s sedežem v Ljubljani, in ta zveza kooperativnih društev bo vodila distribucijo poslanega blaga naslovljeneem v Jugoslaviji. Vsakdo bo dobil toliko in takšnega blaga, kot je bilo zanj naročenega. Kdor torej misli pomagati svojcem, naj naroči blago od American Jugoslav Commercial Board. Blago bo poslano v velikih količinah na centralo kooperativnih zadrug v Ljubljano, kjer ga bodo razdelili v naročene količine in ga poslali naslovljeneem.

Vsa pošiljatev bo zavarovana in podvzete so vse varnostne naredbe, torej se pošiljalcem ni treba bati, da se blago izgubi.

Kot že prej omenjeno, je to najcenejši način pošiljanja. Vse to blago bo, dostavljeno v Ljubljano in potem adresatom, stalo manj, kakor pa če ga kupite v tukajšnjih trgovinah na drobno. To je mogoče zato, ker bo nakup blaga v velikih množinah, ali kakor navadno pravimo, "na debelo". Nadalje odpadejo stroški z zaboji, pripravljanje zabojev in nakup blaga posameznikom, pošiljanje, delo in druge take podrobnosti. Če ne bi prihranili drugega kakor samo te stroške, je s tem že veliko prihranjenega.

Eventuelni preostanek A. J. C. B. ne bo šel v žepe privatnikom, ampak v dobrodelne namene.

Ako nameravate pomagati svojcem v Jugoslaviji, poslužite se poti, ki vam jo nudi A. J. C. B. Ltd.

UTRINKI.

Hoover, med vojno administrator živilskih zadev v Ameriki in sedaj oskrbovalec Evrope z živili, je baje izjavil, da je socializem v Evropi pokazal svojo nesposobnost in da je skrahiral. Če je Hoover res kaj takega dejal, kakor pišejo nekateri kapitalistični listi, bi se to moglo pripisati le dejstvu, da je baje med onimi, ki se bodo pri prihodnjih volitvah potegovali za predsedniško nominacijo. Zabavljanje proti socializmu je sedaj v gotovih krogih popularno in tako bi bilo mogoče, da si je dal tudi Hoover od profesionalnih politikov sugerirati, da izreče kaj porogljivega o socializmu in si s tem izgladi pot do nominacije. Ali je tata taktika res uspešna, je seveda drugo vprašanje, s katerim si ne belimo glave. Bolj pa nas zanima stvar sama. Po čem je soditi, da je socializem v Evropi skrahiral? Hoover baje meni, da po tem, ker je vsa Evropa v kaosu in razvalinah. Toda te razvaline so posledica svetovne vojne, ki je vihrala z največjo silo preko Evrope in je razdevala in uničevala, ker je razdevanje in uničevanje njeno glavno sredstvo. Uničevala je tako temeljito, da še danes po mnogih krajih nič ne raste, da se ne more nič producirati, da je trgovina na kantu, da ni evropski denar, kar ga je, nič vreden in da je vsled tega vse gospodarsko življenje na psu. Ves ta kaos je resničen, vprašati je le treba, koliko odgovornosti zadene za to socializem.

Ali so vojno povzročili socialisti? Če so jo, pa dejo posledice nanje. Toda nismo li celo od najkonservativnejših elementov slišali, da so klanje sveta provocirali kajzerizem, junkerstvo in imperializem? Lahko bi navedli še nekoliko drugih vzrokov svetovne vojne, ali že tisti, ki so jih priznavali vsi nasprotniki hohenzollernstva, zadostujejo za razbremenitev socializma. Naj so posamezni socialisti med vojno igrali kakršnokoli vlogo, vojne ni povzročil socializem, in krah, ki je posledica te vojne, zato tudi nikakor ne gre na njih račun. Zakaj zahtevajo zavezniki izročitev kajzerja? Zakaj je bilo strmoglavljenje avtokracije na Nemškem prvi in absolutni pogoj za dovolitev premirja z Nemčijo? Zakaj se zavezniški diplomati ukvarjajo z dokazi, da je stari nemški režim zakrivil vojno?

Socializmu bi se še mogel pripisovati krah, če bi bili socialisti pred razdejanjem in bankrotom dobili vajeti v državah v svoje roke. Toda kje se je to zgodilo? V tistih deželah, v katerih so socialisti udeleženi pri vladi, so prišli na ta mesta, ko je bil polom že gotov. Na Nemškem, v Avstriji in v državah, ki so nastale na razvalinah nekdanje Avstrije, je bil debakel že popoln, ko se je sklenilo premirje, in sklenilo se je baš zaradi tega, ker je bilo vse na tleh in se ni mogla avtokracija nikamor več ganiti. Socialisti niso napravili kraha, temveč so ga našli. Ali je njih greh, da niso mogli delati čudežev in iz nič ustvarjati? Odkod naj bi na primer Avstrija dobila hrane za svoje ljudstvo, ko je doma ne more pridelati, od zunaj ji je pa nihče ne da? . . .

Kaos je tudi v zavezniških deželah, v Franciji, Italiji, Angliji. Ne v eni teh dežel ne vlada socializem. Kako naj bo odgovoren za kaos? Francija je danes vzorno "redna dežela" po sreči konservativcev. Kako izgledajo njeni severni kraji? Koliko je vreden njen frank? Koliko živil mora dobivati od zunaj, da ne pogine njeno ljudstvo? Kdo je tukaj skrahiral? Kdo je skrahiral na Irskem, v Egiptu, v Italiji?

Preden govori mr. Hoover o krahu socializma, bi pa bilo dobro, da se spomni na svoje lastno delo, o katerem je gotovo prepričan, da je doseglo ogromen uspeh. Kaj bi se mu zdelo, če bi dejali, da je bilo to delo zasnovano večinoma na — socialističnih principih? Ne da bi bil mr. Hoover sam socialist. Nikomur ni mogoče vsiljevati imena, katerega ne mara in ki mu je nemara celo zoprno. Toda metode, katerih se je posluževal Hoover med vojno in tudi po vojni, so bile vse prej kakor kapitalistično individualistične, bile so faktične zasnovane na socialističnih doktrinah. Ni li Hoover podredil neštevitih privatnih interesov svojemu cilju, o katerem je bil gotovo prepričan, da je bil cilj skupnosti? Zaradi tega cilja se je moral privaten kapitalist podvreči višji zahtevi, odreči se je moral v mnogih slučajih večjemu dobičku, ki bi ga bil lahko dosegel, če bi bil imel proste roke, kakor bi jih po kapitalistični doktrini moral imeti. Zaradi tega cilja smo morali v Zedinjenih Državah jesti po prepisih, ne pa po svoji volji, po svojem teku in po razmerah svojega žepa. Hoover ni vpeljal socializma. Tega ni mogel, ker ni bilo te možnosti v razmerah in ker je upravljal le eno panogo življenja. Toda metode, katerih se je posluževal, so bile izposojene od socialističnega nanka. In te metode so bile uspešne, o čemer je mr. Hoover sam gotovo najbolje prepričan. Bile bi pa še uspešnejše, če ne bi bile le kakor oaza v puščavi, ampak če bi bile vse razmere primerne tem metodam, to se pravi, če bi bilo več socializma.

Socializem nikakor ni skrahiral, ampak v splošnem krahu je bil skoraj edina sila, ki je vsaj nekaj rešila.

Zavezniki so sestavili seznam onih nemških oseb, katerih izročitev zahtevajo zaradi vojnih zločinov. Seznam obsega 800 imen. Na čelu je ime bivšega kronprincea in drugih sinov bivšega kajzerja. Med drugimi so tudi imena bivšega kancelarja Bethman-Hollwega, maršala Hindenburga, Maken-sena, generala Ludendorfa, bivšega kronprincea Rupprehta i. t. d. Vse to izgleda zelo senzacionalno, ali dokler se ne pokažejo kakšni rezultati, ni vredno preveč ngibati o tem.

Socialisti države Ohio so imeli pred kratkim konvencijo, na kateri so sprejeli načrt za reorganizacijo Socialistične stranke v državi Ohio. Kakor je našim sodrugom in čitateljem znano, so komunisti v tej državi popolnoma uničili socialistično gibanje. Državni tajnik je sohr. J. T. Willert.

ADVERTISEMENT

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1908.Inkorporirana 22. aprila
1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.

2. Pom. taj. ANDREJ VIDRIČ, R. F. D. box 4, Johnstown, Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: IGNATZ PODVASNIK, 6325 Station St., E. E. Pittsburgh, Pa.

1. nadzornik: SOPHIA BIRK, 606 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

2. nadzornik: IVAN GROSELJ, 885 137th St., Cleveland, O.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 72, East Mineral, Kans.

1. porotnik: FRANČ TEROPČIČ, R. 1, Banonza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1918 S. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potem Poštinih, Expresnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potem privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovijo: Blas Novak, Union National Bank in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

IZ URADA GL. POROTNEGA ODBORA S. D. P. Z.

Po dolgi razpravi in mnogemu dopisovanju z društvom št. 151, SDPZ. v Delagua, Colo., in bratom Antonom Udovičem glede njegove zadeve izobčenja iz društva in SDPZ., je gl. porotni odbor prišel do sledeče razsodbe, ki jo priporočamo članstvu prej imenovanega društva v upoštevanje:

Razsodba.

Brata Antona Udoviča se sprejme nazaj v društvo in SDPZ. na podlagi sledečih razlogov:

1. Ker sobrat Anton Udovič v prvi vrsti ni bil niti pravilno izključen od organizacije SDPZ., oziroma njene podružnice.

2. Ker ni bilo proti njemu v resnici natančnih dokazov, da bi bil oškodovalec društvo.

3. Ker ga je društveni porotni odbor na ponovni obravnavi spoznal nekrivim.

Gl. porotni odbor priporoča prizadetim, naj se enkrat za vselej oseone mrzuje opuste in raje delujejo v bratski slogi, ki je potrebna za prosih društev.

Ako pa društvo št. 151, SDPZ., s to razsodbo ni zadovoljno, ima pravico vso zadevo predložiti prihodnji konvenciji.

Z bratskim pozdravom,
Martin Oberžan, Frank Teropčič, Joseph Golob,
odbor.

Fond za osvoboditev političnih jetnikov.
American Freedom Lige.

Collinwood, O.: Društvo Vipavski Raj št. 312 SNPJ. \$10.00
Izkaz dne 31. decembra 1919 593.76

Skupaj do 31. januarja 1920 \$603.76
Tajništvo J. S. Z.

V. Izkaz prispevkov za socialistični tisk v starem kraju.

Detroit, Mich.: Od udruženja br. 20 po \$2: N. Sestanovich, G. Mrkšich in J. Jankovich; po \$1: V. Perinac, A. Daskaloff Co., K. T. N. B., M. Paun, N. R., M. D., M. and M. Hardware Co.; po 50c: Z. Omaljev, M. Stojadinov, M. Kokanovich, M. Pejački, E. Andjelich, T. Krneta, Z. Vukovan, F. Juretic, P. Rula, P. Belamarich, C. Popovich, J. Vlasich, N. Matijevich; po 25c: S. Zimonja, Mary Zimonja, Milka Belajoe, I. Božičevich, J. Bukovec, M. Tomasin. — \$21.00.

Barton, Ohio: Jugosl. socialistični klub št. 123 \$1: po 50c: F. Bregar; po 25c: J. Krejacic, J. Romshak, F. Spendal, L. Elash, J. Elash, J. Lončarič, Mrs. M. Korant, J. Gračanen, F. Gračanen, F. Pishek, L. Pauchnik; po 20c: F. Kobal; po 15c: L. Gross; po 10c: J. Kafle, G. Brankovich, A. Korant in J. Milavec. Skupaj \$5.00.

South View, Pa.: Po \$1: A. Pernel, A. Zalar, J. Zupančič, J. Hotko, F. Rupnik, A. Rupnik; po 50c: Y. Bayt; po 25c: F. Tomažin. — \$6.75.

Skupaj v tem izkazu \$32.75
Izkaz 30. decembra 1919 227.00

Skupaj \$259.75
Sodruhu Fran Svetku odračunano 1-15-20. 248.00

Pri tajništvu J. S. Z. dne 31. jan. \$11.75
Tajništvo J. S. Z.

Rumunija bi bila baje pripravljena bojevati se z Rusijo, če bi jo zavezniki podprli. Kakšno korist naj bi imele zavezniške dežele od tega, bi morala Rumunija šele razložiti, kar bi bilo najbrže zelo težko. Kakšno korist pričakuje Rumunija sama od tega, je njena tajnost; ali vsak pravi prijatelj bi ji moral svetovati, da naj rajša opusti take avantjуре, pa naj gleda, da zredi svoje razmere doma, ki so zelo potrebne ureditve. Usoda Kolčaka in Denikina bi jo lahko poučila, da ne bi bila vojna z Rusijo nikakršna "vojaški izprehod", kakor je bila ekspedicija na Ogrsko. In pri tem ni Rumunija tako eminentno vojaška dežela, da bi ji padale zmage kakor zrele hruške v krilo. Če niso njeni reakcionarni gospodarji popolnoma prišli ob pamet, bi si lahko na prstih izračunali, kakšne posledice bi v pričo splošne nezadovoljnosti v deželi lahko imele nekoliko vojaških porazov. Rešiti se svojih domačih skrbi je za Rumunijo za enkrat gotovo najvažneše.

ZA CHICAGO.

Tistim, ki žele postati ameriški državljani.

Jugosl. socialistični klub, št. 1 J. S. Z. je na svoji zadnji seji sklenil prirediti večere za amerikaniziranje, to je dajal bo brezplačno informacije vsem, ki žele postati ameriški državljani. Informacije bodo obstajale v tem, kako je treba ravnati pri dobavi državlanskega papirja, in kako je odgovarjati na vprašanja pri zadnji zaslubi pred sodnikom. Poleg tega dobe kandidati za državljanstvo tudi nekaj odlomkov iz ameriške zgodovine in popolno seznanje z ameriško ustavo in njenimi dodatki.

POUK JE BREZPLAČEN. Vsi ki se zanimajo za dobavo amer. državljanstva — in zanimati bi se moral vsak, ki želi ostati v tej deželi — naj pridejo v ponedeljek dne 9. februarja t. l. ob 8. zvečer v dvorano S. N. P. J., 2657 So. Lawndale ave., Chicago.

Poskušnja za odziv te namere bo odprta tri tedne, to je vsak teden enkrat, in če se tretji večer ne odzove najmanj troje zanimancev, namera odpade. Na dotičnikih, je torej odvisno, če naj se ta brezplačni pouk o državljanstvu nadaljuje ali ne.

Koliko vas bo navzočih na prvi večer dne 9. februarja?

Jugoslovanski socialistični klub št. 1, J. R. Z.

Namen strmoglaviti vladno se nekaj časa sem razlaga kot hudodelstvo, za katero ne morejo nekateri reakcionarji izmisliti dovolj strogih kazni. V resnici je tak namen popolnoma legalen in vsaka stranka, ki ni baš sama na vladi, ga zasleduje. Zlasti v republikanskem taboru gre sedaj reakcija silno v klasje. Toda kaj hočejo republikanci pravzaprav sami? Strmoglaviti hočejo sedanjo demokratično administracijo in posaditi republikansko na njeno mesto. Za tem gre sploh vsaka opozicija in brez tega si ne bi bilo mogoče misliti ustavnega življenja. Vprašanje more biti le, s kakšnimi sredstvi hoče kakšna

stranka doseči ta namen. V tem oziru pa prav takozvani veliki stranki ne moreta reči, da imata čisto vest. Nobene volitve ne minejo, da ne bi sledile cele vrste tožb in preiskav zaradi volilnih sleparij, katerih je pa vedno veliko več, kakor izve javnost. Pridigati nasilstvo za dosego političnih ciljev je v urejeni državi pregrešno; le pozabiti se ne bi smelo, da je moralno nasilstvo enako hudo in zato enako pregrešno kakor fizično.

Čitajte slovensko socialistično revijo "Demokracija", ki izhaja v Ljubljani. Naročila sporejema Proletarec. Cene so razvidne iz oglasa.

Proletarec prične izhajati na 32 straneh; prinašal bo tudi leposlovno gradivo in ilustracije. To se pa ne zgodi že drugi teden, ampak šele tedaj, če naročniki in sodrugi pridobijo listu toliko novih naročnikov, da nam omogočijo povečati in izboljšati list.

Knjiga "Šleške pesmi" je razprodana.

Želim dobiti Ameriški Družinski Koledar letnik 1915.

Ako ima kdo rojakov kakšnega odveč, naj mi ga proda. Pošljite ga na naslov: Louis Pechenko, 6010 Bonna Ave., Cleveland, O., ali pa upravištvu Proletarca.

VABILO

NA VELIKO MAŠKERADNO VESELICO,

katero priredi

ŽENSKA KRAJEVNA ORGANIZACIJA
ŠT. 7. J. R. Z. V CHICAGU, ILL.,

na pustno soboto, 14. februarja t. l.

v Hoerberjevi dvorani, 2131 Blue Island Ave.

Za najboljše maske je pripravljenih več krasnih nagrad.

Pričetek veselice ob osmi uri zvečer.

Vstopnice v predprodaji 35c. Na večer veselice pri vходу 50c.

Na veselici igra izvrsten orkester.

Za najboljšo vsestransko postrežbo bo skrbel odbor. — Udeležite se te veselice. — Vstopnice se dobijo pri članicah te organizacije. ODBOR.

Pekoče grlo, bolečine v prsin
znamenja influence.

Dajte grlu in prsim oživljaljočo vdrgnitev s

Pain-Expellerjem

ter pokrite prsa s sukneno obvezo. Ne izpostavljajte se potem zanamaranja prehlada vnetjem, pljučnici, influenci in drugim nevarnim boleznim.

Kupite Pain-Expeller danes v vaši lekarni, 35 in 65 centov steklenica. Pristni ima našo tvorniško znamko

ANCHOR "SIDRO" ANCHOR

Ne jemljite nadomestil ali posnetkov.

F. AD. RICHTER & CO.
326-330 Broadway, New York

Kašlju

navadno sledi influenza, prehlajenje, hripavost, vnetje sapnika in oslovski kašelj. Je zelo nepovoljen in slab simptom in moralo bi se seveda takoj paziti, da se ne razširi pri bolniku.

Severa's Balsam for Luugs

(Severov Balzam za pluća) je priporočljiv za zdravljenje kašlja v vseh slučajih. Pozdravi notranjščino grla, odpravi hripavost, vsled česar človek lažje diha in prežene kašljev napad. Je zelo okušen za uživanje in otroci kakor odrasli ljudje ga ljubijo. Poskusite. Cena samo 25 in 50 centov in 1 ali 2 centa davek.

Gripa se sedaj skoro dnevno prikazuje vsepovsod. Pride nepričakovano in tudi ne zapusti tako hitro. Močna zmes se potrebuje, da se jo odžene, in to je **Severa's Cold and Grip Tablets** (Severove tablete zoper prehlad in gripo) navadno zelo pomagajo. Te se priporočajo tudi pri influenzi, prehladu in za gripo. Poskusite. Cena 30 centov in 2 centa davek.

Hripavost je eno prvi znamenje, da ste se prehladili. Ni le neprijetno temveč daje tudi bolečine. Izpirajte grlo s **Severa's Antiseptol** (Severov Antiseptol), kateri ozdravi boleče grlo. Uporabljal naj bi se tudi pri izpiranju nosa, pravilno raztopljen. Poskusite. Cena 35 centov in 2c davek.

Zaprtje je navadno vzrok veliko drugih bolezni. Navadno se spozna, ko prihajajo razne bolečine in to so vzroki, da bi si morali vrediti vaša čreva, s tem da pričnete rabiti **Severa's Balsam of Life** (Severov življenski balzam), ki je poznan, da pomaga v takih slučajih kot je zaprtje in zabasnost črev, ter se uporablja kot pomoč drugim zdravilom. Cena 85 centov in 4 cente davek.

Liniment bi morali imeti pri vsaki družini. Težko projde en sam dan, da bi se ne potreboval. **Severa's Gothard Oil** (Severovo Gothardsko olje) je izvrstno mazilo za zdravljenje takih bolečin, revmatizma ali nevralgije, povsod kjer se smatra, da liniment lahko kaj pomaga. Cena 30 in 60 centov in 2 ali 3 cente davek.

Hrčtobol nareja človeka slabotnega, bolnega in nezmožnega za vsakdanje delo. Sicer je gotova stvar, da je temu vzrok bolno stanje vaših obisti. Takoj pričnite zdraviti. Rabite **Severa's Kidney and Liver Remedy** (Severovo zdravilo za obisti in jetra) in prepričali se bode, da je to izvrstna zmes za zdravljenje in urejenje vaših obisti in vraničnih nerednosti. Cena 75 centov in \$1.25, in 3 ali 5 centov davek.

Čista kri je glavno za naš dobrobit. Ako je kri nečista, slabotna in brezbarvna, to škoduje vsem sistemom in vi potrebujete tonike. Vzemite **Severa's Blood Purifier** (Severov kričistilec) ki je poznan, da prežene izpahke, ture itd., ki so nastali vsled nečiste krvi. Cena \$1.25 in 5 centov davek.

Severova družinska zdravila se dobe naproday v vseh lekarnah. Ako vam je nemogoče to dobiti pri vašem domačem lekarnarju tedaj pošljite vaše naročilo naravnost nam in priložite pravo sveto denarja.

W. F. SEVERA CO., CEDAR RAPIDS, IOWA.

IZŠLA JE NOVA KNJIGA "DEBS, HIS LIFE AND LETTERS", ki jo je spisal David Karsner. Stane \$1.50 in 10c za poštnino. Naročila sprejema Proletarec. Dobiček, ki ga prinese prodaja te knjige gre v fond za osvoboditev Debsa iz ječe. Ta fond upravlja The Workers' Defense Union in The National Civil Liberties Bureau. Tiskalo se je tri milijone izvodov te knjige in ako se vsa prodaja, bo prinesla prej omenjenemu fondu \$149,500.00. — Ime Eugena Debsa je tesno združeno s socialističnim gibanjem v tej republiki, zato je knjiga, ki opisuje njegovo življenje, vseskozi zanimiva. **NABIRAJTE NAROČILA** med Slovenci in drugorodci ter jih pošljite nam. Sedaj imate priliko za akcijo; dobite dobro knjigo in ob enem pomagate akciji za osvoboditev Debsa.

Prijatelj, če ti je potekla naročnina, ne pozabi jo obnoviti. Ne pozabi, da je borba za eksistenco tega lista mnogo težja, kakor za druge liste. Vedi, da so na delu vse mogoče sile, da se zaduši glasila zavednega organiziranega delavstva. Potrebujemo tvoje pomoči v tvojo korist.

MILWAUKEE, WIS.

Seje slovenskega soc. kluba se vrše vsak drugi in četrti petek v mesecu v **Illirija dvorani**, 310—1st Ave. Ker so vedno važne stvari na dnevnem redu, zato Vas veže dolžnost, da pridete vsi na sejo. Pripeljite s sabo tovariše, ki se zanimajo za razredni boj in še niso v organizaciji.

Ant. Jeraž, tajnik,
495 Park Str.

SLOVENC I

pristopajte k

SLOVENSKI NARODNI PODPORN I JEDNOTI.

Naročite si dnevnik "Prosve-ta". List stane za celo leto \$4, pol leta pa \$2.00.

Vstanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je: 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Iz založbe Socijalne Matice v Ljubljani smo te dni prejeli nekaj zvezkov socialistične revije "DEMOKRACIJA" in druge brošure, ki jih priporočamo v naročitev.

SEZNAM IN CENE

Dr. Oto Bauer: "Pot k socializmu", priredil Filip Uratnik.....	.30
Alojzija Štebi: "Demokratizem in ženstvo".....	.20
"Pogled v novi svet".....	.15
"Demokracija" (socialistična revija) 1—3 zvezek.....	.25
"Demokracija" " " 4—7 zvezek.....	.25
"Demokracija" " " 8—12 zvezek.....	.50

Nadalje priporočamo v naročitev:

Ethin Kristan: "Svetovna vojna in odgovornost socializma".....	.80
Ethin Kristan: "V novo deželo".....	.30
"Katoliška cerkev in socializem".....	.20

Ako še niste, pošljite naročilo takoj za—

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR 1920

— STANE 65c —

V zalogi imamo še nekaj iztisov koledarja letnika 1919. Če ste ljubitelji dobrega povestnega gradiva, ga naročite.

Naročilom priložite money order, gotovino, ali poštne znamke.

Naslov: **PROLETAREC** 3639 W. 26th St.
CHICAGO, ILL.

SEDAJ LAHKO POŠLJETE BLAGO V JUGOSLAVIJO.

Jugoslovanska delavska zastopnika na mednarodni konferenci v Washingtonu, Dr. L. Perič in Fr. Svetek sta povedala česa ljudje v domovini najbolj potrebujejo. Živil imajo, nimajo pa sukna, platna, kontenine, porhanta, cajga, usnja, konca in takega blaga za obleke, perilo in obuvala.

To blago sedaj lahko pošljete svojem v domovino potom AMERICAN JUGOSLAV COMMERCIAL BOARD, LTD, 3639 West 26th Street, Chicago, Ill., ki je pod kontrole JUGOSLOVANSKEGA REPUBLIČANSKEGA ZDRUŽENJA in ima

močne in solidne zveze z najuplivnejšimi kooperativnimi organizacijami v Jugoslaviji, ki bodo skrbele za distribucijo blaga.

AMERICAN JUGOSLAV COMMERCIAL BOARD, LTD, nakupi ogromne količine volnega blaga in cajga za moške in ženske obleke, vsakovrstnega platna, kontenine, porhanta, evirna, usnja in ga pošlje v Jugoslavijo. Na ta način vas stane blago veliko manj, kakor če ga vi kupite tu v prodajalni na drobno. Blago bo poslano skupaj na eno centralo v Jugoslaviji, kjer ga razmerijo, porazdele v pakete

in razpošljejo na naslove onih, za katere je blago naročeno.

Stakim načinom pomoči in pošiljatve blaga nimajo rojaki v Ameriki prav nobenih sitnosti; ni jim potreba dela za nakupovanje blaga, nimajo sitnosti in stroškov z zabojem, ekspresom, prevozom in zavarovalnino ter si prihranijo vse te stroške in kupijo blago, dostavljeno v Jugoslavijo, še vedno veliko ceneje, kakor da kupijo sami na drobno v prodajalnah.

Če želite pomagati svojem, pošljite 25 centov za vzorce, cenik blaga ter za navodila na:

AMERICAN JUGOSLAV COMMERCIAL BOARD, LTD.
3639 West 26th Street. **Chicago, Illinois.**

Influenca.

S povrnitvijo epidemije, — "flu" je nevarna — protektirajte sebe in družino z obvarovanjem zdravja.* Prvi simptomi so vnetje oči, cejenje iz nosa, bolečine v hrbtu, glavi in mišicah, mraženje, vročica in izredna utrujenost. Kot preprečilno sredstvo in za prvo zdravlilo priporočamo mi izpiranje grla in nosa s **Severov Antiseptol**, katerega zmešajte en del z dvema deloma gorke vode. V slučaju, da se vas loteva mrzlica ali vročica, vzemite po eno **Severovo Tableto** zoper prehlad in hripo in ponovite to vsake tri ure toliko časa, da se prične črevesje čistiti. Pokrite se dobro z odejo. Ako se vaše zdravstveno stanje ne obrne na boljše v enem dnevu, pozovite zdravnika in se ravnajte po njegovih nasvetih. Ta zdravila vam bodo mnogo pomagala za obvarovanje pred epidemijo, raditega jih morate imeti vedno pri roki. So na prodaj po vseh lekarnah po sledečih cenah:

Severa's Antiseptol, 35c in 2. centa davka.

Severa's Cold and Grippe Tablets, 30c in 2. centa davka.

Severa's Balsam for Lungs, 25c in 50c in 1c ali 2. centa davka.

Ako ne morete dobiti teh zdravil pri vašem lekarnarju, jih naročite direktno od nas.

W. F. SEVERA CO., CEDAR RAPIDS, IOWA.

NOVOST!

PRAVI VREMENSKI PROROK.

SAMO \$2.25

To je barometer v obliki male hiše švicarskega sloga, ki vam pove vremensko stanje za 24 ur naprej. To ni igrača, ampak znanstveno konstruiran instrument in deluje avtomatično pod pritiskom zraka. Ta mala hišica ima 4 okna, dva na pročelju in dva ob straneh. Ima tudi dvoje vrat skozi katere prihajajo številke naznanjajoč vremenske spremembe. Med vratmi je barometer, ki vam prikazuje stanje temperature. Na levi strani nad vratmi hišice je kukavica in na vrhu pročelja hiše je dekoracija z jelenovo glavo. Z eno besedo, to je krasen izdelek, interesanten za vsako hišo. Natančne instrukcije pošljemo z vsakim naročilom.

NE POŠILJAJTE DENARJA NAPREJ. Izrežite ta oglas in ga pošljite zaeno s 25c za pošiljalne stroške na spodnji naslov. \$2.25 boste plačali potem, ko prejmete ta predmet. Pišite takoj, dokler zaloga ne poide.

VARIETY SALES COMPANY,

Dept. 469 E.

1136 Milwaukee Ave., Chicago, Ill.

NOVOST!

Kadar...

Kadar mislite na potovanje v stari kraj;

kadar želite poslati svojim starijskim sorodnikom, prijateljem ali znancem denar,

ali kadar imate kak drug posel s starim krajem,

obrnite se na

Leo Zakrajšek-a

70-9th Ave.

NEW YORK, N. Y.

Slovincem priporočamo v posezanje

KAVARNO MERKUR

3551 W. — 26th St.

(v bližini urada SNPJ., S. R. Z. in Proletarca.)

Dobra kuhinja : : : : :

: : : : : Dobra postrežba.

KARL GLASER, imeitelj.

Anton Linhart in sin

Pogrebni zavod in balzamovač.

Kočije in avtomobili.—Privatne ambulance.—Eden najbolj znanih pogrebnih zavodov na zapadni strani mesta.

5320 W. 25th Street,
MORTON PARK, ILL.
Tel. Morton Park 42

1344 W. 19th Street,
CHICAGO, ILL.
Telephone Canal 915

Živ bi bil človek tudi brez mila in krtače; ampak podoben bi bil vendar bolj svinji kakor človeku.

Brez svojega lista delavec ne umre; ali neveden ostane ravno o onih zadevah, o katerih bi moral biti najbolje poučen.

Pravi socialist ne sme biti rezervist, ampak mora biti vedno aktiven vojak svoje stranke. Kdor nosi svoje prepričanje le sam v sebi, ne koristi nič ne sebi, ne svoji stvari. Prepričevati mora tiste, ki še niso prepričani.

Povej tvojemu prijatelju, da je v njegovo lastno korist, ako postane čitatelj in naročnik Proletarca.